

Redacția: Brașov, în casa nr. 30.
Scrierile trebuie să se adreseze: — Manuscrisurile să se trimite.
INSERATE se primesc la Administrație în Brașov și la următoarele Birouri de anunțuri:
în Viena: M. Dukas, Hermann Schickel, Rudolf Moss, A. Oppelt, Nachfolger; Anton Oppelt, J. Demmer, în Budapesta: A. T. Goldberger, Károlyi Bertalan; în București: Agenția Havaș, Succursala de România; în Hamburg: Karolyi & Leimann.
Prețul inserțiilor: o serie garmond pe o coloană 8 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarife și învoială.
Reclame pe pagina a 8-a o serie 10 cr. sau 50 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

ANUL IX.

„Gazeta” ieșe în mă-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumără la toate oficiile poștale din țară și din afară și la ad. societății.
ANUNȚUL PENTRU BRAȘOV
Administrația, piața mare, lângă Inul Nr. 30 etajul I.
I. pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 3 fl. 50 cr.
Cu dăsul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un exemplar 5 cr. v. a. său 15 bani. Atât abonamentele cât și inserțiile sunt a se plăti înainte.

Nr. 204.

Brașov, Luni—Marți 16 (28) Septembrie

1897.

Visita Regelui Carol și presa maghiară.

Unul după altul diarele ungu-resci se pronunță în lungi articuli asupra visitei, ce o va face părechia regală română monarhului nostru la palatul din Buda, și care de care găsește nouă variațiuni pentru de-arăta importanța acestei visite din punctul lor de vedere.

Ochelarii, prin cari presa jidano-maghiară privește ađi lucrurile, măresc, de când cu faimosul toast al împăratului Wilhelm, în măsură așa de mare ceea ce inima lor doare să vadă, încât dispoziția, în care se află scriind despre miraculoasele cuceriri ale maghiarismului, a ajuns la acea culme de estas, ce-o caracterizează poporul nostru când ăcece despre cineva, că 'i se pare, că a prins pe Dumneđu de picior.

În această dispoziția diariștii un-guri nu vęd în nici o parte, decât înălțarea tricolorului ungueresc și închinarea tuturor înaintea lui. În starea această psihică, nu-i mirare, că amestecă problemele cele mari ale politicii internaționale cu problemele politicii specifice naționale maghiare, ce o urmăresc ei.

Astfel și în cestiunea privitoare la importanța visitei regale române ei amestecă ceea ce doresc ei și scopurile, la cari nisuesc ei, cu ceea ce rezultă din raporturile internaționale ale monarhiei austro-ungare cu statul vecin român. Pe calea această ajung la nisce conclusiuni, cari și atunci, când nu ar fi lipsite de ori-ce temei, ar rămân în tot cașul ridicule.

Cetitorii noștri n'au, decât să cetescă vocile, ce le reproducem în numărul de astăđi, ca să se convingă despre această.

Idea conducătoare a presei maghiare în aprețierea importanței politice a visitei regelui Carol este, că printr'ensă se desavuoză luptele, nisuițele și aspirațiunile pentru egală îndreptărire națională a Românilor din statul ungar. În urmărirea acestei idei, organul de frunte oficios al guvernului Banffy merge până a scrie următoarele:

„Românii Transilvaniei sunt locuitori ai statului ungar, cetățeni ai Ungariei și supuși ai regelui Ungariei. Această este importanța visitei regelui Carol al României în palatul regal dela Buda.”

În graba condeiului, oficiosul și-a dat pe față gândul său, adăugând, ca esplicare, cuvintele: „Acum le arată (Românilor din Ungaria) propriul lor Rege, domnitorul României, calea pe care trebuie să umble și locul, unde trebuie să se presente cu plângerile lor.”

Acest lapsus de mai sus, unde vorbește de domnitorul României ca de „propriul nostru rege”, care li ar arata cărarea pe care să pășim, dovedește, că scriitorășul articolului oficios este de părere, că până acum Români Ardealului s'au considerat ca supuși ai țerei și ai regelui vecin și că a trebuit să ur-

meze visita regelui Carol la Buda-pesta, pentru ca să-i învețe, că sunt cetățeni ai statului ungar.

O mai mare absurditate și o insinuare mai neîntemeiată, stupidă și răutăcioasă decât această nu s'a mai pomenit nicăiri într'un organ oficios al unui guvern, care se numește liberal și constituțional.

Dér ceea ce bate și mai mult la ochi este flagranta contradicere, în care se incurcă oficiosul după acea cutezată și perfidă afirmare, când mărturisese însu-și, că „raporturile de amiciția ale României cătră tripla alianță sunt pe deplin independente de raporturile ei speciale de amiciția cu Ungaria, cari au numai o însemnătate locală.”

Va să ăcece 'i se insinuă regelui Carol, că — independent de raporturile României cu tripla alianță, cari s'au stabilit mai de mult și nu pot fi schimbate prin contra-visita, ce o face acesta lui Francisc Iosif I la Budapesta — ar voi să ne dea nouă, Românilor de dincóce, o lecția de patriotism și de fidelitate cătră monarhul nostru și statul în care trăim, prin aceea că s'a decis, „spre marea mulțămire și însuflețire a Maghiarilor”, să facă această vizită în capitala ungară.

Și această atunci, când raporturile României cu tripla alianță sunt considerate de același oficios ca neaternătoare de legăturile de amiciția speciale între România și Ungaria.

Aici ori este o mare contradicere, ori se atribue Regelui Carol de-a face un lucru, care nu-i este și nu-i pôte fi permis, ca adevă să se amestece în luptele de sine stătătoare ale Românilor de dincóce, cari nu sunt supuși săi, și încă în favorul asupritorilor lor.

Acésta din urmă este dorința de ađi a Maghiarilor, această — și nici mai mult, nici mai puțin — o așteptă ei dela visita regelui Carol în Budapesta.

Presă maghiară s'a pronunțat. Rămâne acum să spunem și noi ceea ce credem și simțim în această cestiune.

† Alecsandru Roman.

Astăđi înainte de încheierea foii primăram următoarea tristă sciure telegrafică:

SEBEȘ, 27 Septembrie. Profeso-rul de universitate Alecsandru Roman a răposat ađi dimineța la 10 ore aici în Săbeș, unde venise spre a se recrea în timpul vacanțelor.

Alecsandru Roman a fost unul din cei mai distinși bărbați ai noștri. El a avut un rol însemnat odinioară în luptele noastre politice naționale. A fost lung timp deputat, ales din sinul conaționaliilor noștri din Ungaria, cari până în 1887 au luat parte la luptele parlamentare. S'a distins și ca publicist, înființând și redactând în Pesta diarul națio-nal-opozițional „Federețiunea”, care

a încetat însă pe la anul 1870. Persecutat în urma atitudinii sale energice ca deputat și diarist de șovinismul, ce se afla în primele stadii ale turbărei sale, Alecsandru Roman a trebuit să sufere pedepsa de un an închisore la Vaț, — pedepsă, la care a fost condamnat de juriul din Pesta în urma ultimului proces de presă, ce i-s'a intentat.

După încetarea „Federețiunei”, la câțva timp răposatul a primit postul de profesor de limba și literatură română la universitatea din Pesta. Fiind ales membru ordinar al Academiei române, a desfășurat și în calitate această o viuă activitate până la mórtea sa.

Încă înainte cu trei luni, conferența din Clușiu în cauza bisericii române unite a distins pe Alecsandru Roman, alegându-l președinte al adunării. Încă de pe-atunci era foarte slăbit, dér starea sdruncinată a sănătății lui nu l'a împedecat de-a lua parte la conferență, urmând imboldului de a-și implini o nobilă datoriă în lupta pentru apărarea independenței bisericii sale.

Șciirea despre pierderea neașteptată a acestui valoros bărbat al națiunii noastre va cauza mare în-tristare pretutindenți între Români.

Fiă-i memoria binecuvântată!

Visita Suveranilor români la Budapesta.

(Voci ale presei maghiare.)

„Neues Pester Journal” dela 24 Septembrie publică un articol semnat G. B., sub care este a se înțelege de sigur cunoscutul publicist șovinist.

Începând tot cu visita împăratului german și însemnătatea ei, trece la a vorbi despre rezultatele, dobândite de „națiunea” (singură alcătuitore de stat) în cei de pe urmă trei-ăcece de ani ai redobândirii constituției.

Că aceste rezultate tot sunt încă ne-mulțămitoare, această — ăcece „N. P. Journal” — „trebuie încrestat pe răvaș în prima linie veleităților noastre față cu dreptul public și față cu naționalitățile.”

„Ambele aceste stavile împedecătoare sunt acum toomai pe cale de a se răbuși... Existența Ungariei ca stat independent s'a ridicat (în urma visitei împăratului german) la o însemnătate, care influențeză aproape asupra raporturilor internaționale.

„Er cât despre cestiunea naționalităților, ea este împinsă îndărăt prin însăși împrejurarea, că agitatori ei, cel puțin deocazdată, nu vor putea socoti la un sprijin din partea germană și că de altă parte prin visita în Budapesta a părechii regale române, agitatiunea daco-română va fi răpusă decât nu pe vecie, cel puțin pe un timp foarte îndelungat...”

„Dacă stările din Austria n'ar fi așa de tare incurcate, încât greutățile ce se lăgă de regularea lor pe semne se vor atinge chiar și de Ungaria, într'adevăr s'ar puté crede, că în tot timpul erei noastre constituționale n'a fost așa de priincioasă ocașiă pentru ducerea în îndeplinire a pro-

priei noastre reorganizării interne, cum est' cea de ađi. Ba putem să tragem nădejde, că stările austriace nu pot să puie stavile seriose politicii maghiare și că de fapt ne va fi cu puțință a ne folosi de această oca-sie afară din cale de priincioasă pentru or-ganizarea noastră internă...”

„Dér terenul mlăștinis al politicii are și prăpăștiile lui. Raporturile internaționale sunt supuse unor schimbări, care se petrec adese-ori cu o repeziune uimitore și toomai de aceea numai atunci ne putem simți pe deplin siguri, decât ne vom procura noi înși-ne garanțiile destoiniciei noastre de esistență. Statul ungar numai atunci va fi consolidat, când va avé un organism unificat de guvernământ și o bună administrație; când contrastele de rasă și de naționalitate vor fi aplanate în cadrul statului unificat. Er națiunea ungară va fi gata și perfectă numai atunci, decât se va contopi într'o unitate după ce va fi făcut să dispară antagonismele de rasă și confesionale...”

Și regularea grelei cestiuni a proprietății rurale stă, după autorul articolului, în strinsă legătură cu „scopurile naționale”. De rezolvarea ei se lăgă unele cestiuni de rangul al doilea, cum e de pildă: coloni-sarea și parțelarea, „două agende acestea, fără de rezolvarea cărora restaurarea (!) națiunii ungare nu pôte fi desăvârșită...”

Resfrând cestiunea mai pe larg; G. B. ăcece, că pentru toate acestea trebuie bani, mulți bani. „Statul ungar trebuie să gă-sescă bani pentru acoperirea acestor cheltueli, căci altfel totă ostenela și cel mai bua program sunt zadarnice...”

„Pester Correspondenz” organul hiper-oficios al guvernului ungueresc vorbind de visitele regale în Buda-pesta ăcece, că și visita regelui Carol este de mare însemnătate, deși ea nu însemnă de cât o contra vizită, care nu va schimba și nu va puté schimba nimic în raporturile Româ-niei cătră tripla alianță.

„Importanța acestei visite însă, ăcece „Peter Corresp.”, este, că ea se face în Budapesta. Visita se face regelui Ungariei în reședința ungară și printr'ensul se recuno-sce independența de stat a Ungariei..... (Cum a fost recunoscută prin visita împă-ratului german).

„Soim, că în Transilvania (Numai? — Red. „G. T.”) trăesc în mare număr Români. Agitațiunile între Români Transil-vaniei și a României, cari aprópe exclusiv sunt îndreptate în contra vieții de stat și a supremației Ungariei, vor fi asemenea cunosoute în totă Europa, căci agitatori, cari primesc mijloce bănesoci cu prisos din fon-durile de agitațiune caută ocașione și o află aprópe pretutindenți, pentru ca să ser-vescă scopul lor dușmănos și să blameze Ungaria înaintea întregii lumi civilizate, să o acuze de violențe în contra naționalității Românilor și de asuprire cu forța. Ei, Români s'au dus și cu Memorandu la Viena, ca să se plângă acolo în contra Ungariei.

„Acuma le arată propriul lor Rege, domnitorul României calea, pe care au să pășescă (Num weist Ihnen ihr eigener König, der Beherrscher Rumâniens den Weg, den sie zu wandeln hätten) și le indică locul, unde trebuie să se presente cu jalbele lor. Români Transilvaniei sunt locuitori ai statului ungar, cetățeni ai Ungariei și supuși ai regelui Ungariei. Această este importanța visitei

Regelui Carol al României în palatul regal dela Buda.

„Cumcă prin această vizită e vorba să se creeze și un raport mult mai amical între Ungaria și România, acest lucru este numai de importanță locală, căci raportul de amicitie al României către tripla-alianță este pe deplin independent de acest raport special.

„Vizitele de acum în palatul regal dela Buda au deci o mare importanță politică, aceasta fusese numai de natură locală și insufletește întreaga națiune maghiară, judecata și opiniunea străindății nu pôle și nu e permis să fîă privită aici ca decisătoare“.

„Budapesti Hirlap“ în numărul său dela 26 Septemvre publică sub titlul „Alianță romano-maghiară“ un articol, din care reproducem verbal următoarea parte caracteristică:

Alianța României și Ungariei în politica esternă se bazează pe cel mai perfect principiu de reciprocitate. Noi îi dăm ei (României) pace și siguranță și același lucru îl cerem dela ea. Dăr nu noi suntem în primul loc avertați la ajutorul României, căci noi avem aliați pe Germania și Italia, și armata Austriei și Ungariei încă este de ajuns pentru apărarea țerei noastre, pe când România nu are aliați și ea singură abia decă ar fi în stare să contrasteze evenimentelor. Ea trebuie să slăgă între noi și Rusia și n'a greșit, decă în tripla alianță a găsit mai multe garanții pentru pace și o societate mai corespunzătoare pentru interesele ei, decă decă s'ar fi aruncat în brațele Rusiei. Având de-a alege numai între acești doi, regele Carol de Hohenzollern n'a stat la îndoală, oi a primit întervenirea împăratului german și astăzi în loc de triplă alianță putem sorie *quadruplă alianță*.

Acăsta nu este proclamată. Pôte ea va fi proclamată tocmai la Budapesta. Decă așa se va întâmpla, atunci locul și modul e cu iscusință ales, căci între Ungaria și România există o încordare din cauza cestiunii de naționalitate, pe care nu noi, oi irredenta valahă a suscitată-o, și acăsta încoardare trebuie delăturată, ca astfel și între popôre să se pôta desvolta acea alianță și amicitie naturală, care pe cele două națiuni avisate una la alta să le unescă tot atât de sincer, pe cât de sinceră este amicitia și încrederea reciprocă dintre regii noștri.

Vizita părechei regale române la Buda noi o considerăm ca o încheiere de pace între Maghiari și Valahi. Acăsta pôte să le dispacă multora, a căroră pâne este agitațiunea, dăr noi sperăm, că patriotismul înțelept va învinge asupra prejudețiilor și patimelor și agitatorii de naționalitate valahi vor tăcă. Căci concordia dintre domitorii și guvernele ambelor țări, bine ougetată și basată pe comunitatea intereselor, va face imposibilă agitațiunea la resoală și amenin-

tarea cu invasiune, și tot-odată va înceta de-a mai da ajutor material unei mișcări, care prin nesfârșite certe tinde a compromite și stirbi acăsta alianță diplomatică și internațională. Lealitatea de ambele părți este o condiție pentru a face posibilă o pace durabilă între ambele state și națiuni“...

Societatea pressei din Budapesta și diarele în Bucuresci.

Societatea diariștilor din Budapesta a ivitat pe reprezentanții diarelor din Bucuresci să vină la Budapesta în timpul vizitei Majestății Sale Regelui României în acest oraș. Diarele invitate sunt: „L'Independance Roumaine“, „Voinea Națională“, „Timpul“, „Epoca“, „Adevărul“, „Dreptatea“, „Drapelul“, „Liberalul“, „Românul“, „Bukarester Tagblatt“, „Roumânischer Lloyd“. În invintate se spune, că călătoria invitațiilor va fi gratuită pe toate liniile de drum de fer ale statului unguresc, și că se va face totul pentru a procura o ședere plăcută acestor diariști.

„Drapelul“ ne spune, că Vineri s'era, la ôrele 9, la societatea pressei din Bucuresci s'a ținut o întrunire a diariștilor, pentru a se consfătuși asupra invitațiunii societății pressei din Budapesta.

„Epoca“ relatează despre acăsta întrunire următoarele:

„Reprezentanții diarelor din Capitală, afară de „Voinea Națională“, s'au întrunit aseră la Societatea Pressei ca să ia o decisiune față de invitarea Societății Pressei din Budapesta, care invintase ieri diarele din Capitală, trimițând fă-căruia câte un bilet de liber parours pe C. F. ungare, la recepțiunea MM. LL. Regele și Regina României.

După o ôre-care discuție, reprezentantul diarului „L'Independance Roumaine“ a declarat cel întâiu, că de ôre-ce intrarea diarelor române este oprită de mai multă vreme în Ungaria, nu merge la Budapesta. Reprezentanții diarelor „Timpul“, „Drapelul“ și „Epoca“ au declarat de asemenea că nu vor merge.

Celelalte diare române primesc invitarea și vor fi reprezentate la Budapesta prin d-nii Braunstein („Adevărul“), Streitmann („Liberalul“), Dichter („Constitaționalul“), Mayer („Roumânischer Lloyd“, „Taubes“ („Bukarester Tagblatt“), Szaniewicz („Dreptatea“).

Un placard urmărit de poliția din Bucuresci. Cetim în diarul național-liberal „Drapelul“: Conservatorii au tipărit pe un mare placard un discours pronunțat de cătră d-l Dimitrie Sturdza în întrunirea publică ținută în sala Orfeu, în ziua de 25 Septemvre 1894, și în care discours se atacău persecutorii Românilor de peste munți. Acest placard a fost afișat pe zidurile Ca-

pitalei, însă poliția a pus agenții de l'ou rupt de peste tot. Ori-care ar fi fost scopul conservatorilor prin placardarea unui discours politic al actualului prim-ministr, totuși nu putem decă să desaprobam purtarea agențiilor polițienesci cari au distrus placardul.

Nou dar Maghiarilor.

Foia oficială ungerescă publică următorul autograf, ce la adresat Majestatea Sa ministrului-președinte Banffy Iubite baron Banffy!

Insufletit de dorința ca reșelinta Mea ungară să fîă provădută, în locurile potrivite pentru acăsta, cu monumente de-o mai mică dimensiune, cari, împodobind orașul, să eternizeze tot-odată și memoria acelor figuri însemnate din timpurile trecute, cari s'au destins pe diferite terenuri ale vieții naționale, încuviințez în sarcina cheltuelilor curții Mele, împărțite pe mai mulți ani, sume corăspunzătoare cu scop de a se face statue, cari să reprezente pe episcopul de Cianad, Sf. Gherhard, care a murit ca martir pentru religiunea creștină, pe zeolul în credință arhiepiscop al Strigoniului Petru Pazmandy, pe principii Transilvaniei, Stefan Bocskay și Gabriel Bethlen, pe eroiul luptător pentru patriă și creștinism: Ioan Hunyady, și Nicolau Zrinyi, pe generalissimul Ungariei: Conte Ioan Palfy, care și-a câștigat mari merite pentru apărarea tronului, pe Anonymus regis Belae no-tarius, care a soris istoria ocupării țării pe Stefan Verböczy, mult renumitul jurisconsult al Ungariei și pe cântărețul popular al ei, Sebastian Tinody, și te însăroinez a duce îndeplinire acăsta decisiune a Mea.

Budapesta, 25 Septemvre 1897.

Francisc Iosif m. p.

Baron Banffy m. p.

Archioficiosa „Budapester Correspondenz“ etă cum scrie între altele despre darul și scrisoarea monarhului adresată lui Banffy:

„Regele Ungariei a lăsat să urmeze cuvântului vorbital împăratului german fapta turnată în bronz. Impăratul Wilhelm al Germaniei a rostit mărețul panegiric la adresa Ungariei și a națiunii maghiare în cointelegere cu regele Ungariei“...

„Nu e vis, e adevărul deplin, o realitate îmbucurătoare. Regele Ungariei își plăcă capul dinaintea măreției acestei națiuni și aduce jertfă geniului istoriei ei înaintea întregului popor. Recunoșcerea Ungariei ca stat independent, a fost sigilată ađ prin fapt. Strămutarea punctului de gravitație al monarhiei din Viena la Budapesta a devenit ađi fapt“...

„Francisc Iosif s'a plecat dinaintea acestei mari națiuni și stă cu capul descoperit, dinaintea marilor ei în istorie. Nu

mai stă înaintea noastră ca împăratul-rege, nici ca odraslă din casa Habsburg: oi ca rege ungar din vița lui Arpád, vlăstarul regelui Matia celui drept sânge din sângele nostru, întindând Ungariei palatul gloriei. El e ferioit că, înubese acăsta țără și pe acăsta națiune, și este iubit, adorat adecă“...

Îr cătră sfârșit:

„Regele însuși s'a pus în fruntea Ungariei ce dorește atât de fierbinte îndeplinirea aspirațiunilor naționale. Regele însuși s'a dovedit ca adevărat Maghiar; că este un rege național maghiar“...

Din camera austriacă.

Ședința de Sămbătă n'a fost așa de turbulentă ca cea de Vineri.

Obstrucțiunii erau cu totul absorbiți de interesul pentru duelul dintre contele Badeni și deputatul Neamț Wolf. Toți deputații vorbeau numai de acest eveniment.

În decursul ședinței s'au adresat diferite întrebări președintelui camerei. Una privea și atitudinea președintelui în cestinnea limbii.

Președintele adecă deoarase în ziua premergătoare că, decă un deputat voese să f-oacă o propunere formală, trebuie să vorbăscă nemțesce ca să-l înțelăgă președintele.

Contra acăsta au protestat mai ales Cehii tineri.

În ședința de Sămbătă însă președintele a recunoscut că deputații au drept să se folosescă și de limba lor maternă în cameră, ceea ce au multămit pe întrebători.

Tot în acăsta ședință s'au făcut alegerile în delegațiuni. Pentru Boemia, după ce deputații germani n'au mai voit să încheie compromis cu Cehii, s'au ales numai Cehi și mari proprietari conservativi. Îr în Austria de jos au fost aleși numai anti-semiți, trei însuși. În Bucovina a fost ales deputat deputatul Lupul, er ca suplent deputatul Winnicky.

Viitôrea ședință va fi numai Joi când s'astăptă că ministrul de finance va prezenta budgetul și va face esposul său. În ședința următoare, se dice, va fi prezentat camerei proiectul de lege privitor la prelungirea provisorică a pactului.

Duelul Badeni-Wolff

Acest duel semnalat prin telegrama din numărul nostru de Duminecă a produs în toate părțile cea mai mare senzație. Causa lui au fost cuvintele insultătoare aruncate contelui Badeni de cătră deputatul Schönererian Wolff, chiar în ședința primă a Reichsrathului dela 23 ale curente. Un deputat făcuse adecă observare, cum că în sală s'ar afla cățiva poliști îmbrăcați ca ușeri. Cărând dela ministrul-president un

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Cum se fac vrăjitoriele!

Anecdotă populară în dialect bănățenesc.

Intr'un sat din mănăstiu Orăviții ierău doi frați dintră carii al mări marie ieră bogat și făr copii, ieră al mări mic s'era și plin de copii. Iei trăiau binie într'olaltă, dar al s'era macar că era lipit și de fómie și de s'etoiă, tot nu-i pioa lui la socoială ca să ciersască oieva dela fracieso și dacă asta totuș se'ntempla apoi căuta ca să-i respălăcioasă faoieria d' binie ou ascultată.

Dar s'o dus vriemea d' s'o urvit frat-oile al s'erau, și biata lui v'eduvă n'având încotro, fu silită se ciară agiutori d' la cumnatu-so, că altcum pieria de fómie ou copii ou tot. Cumnatu-so oie ieste ieste, le și dgedge o vrieme ou șoirea și fără șoirea muierii, dar se stăm strimb și se vorbim girept, fie omul cât d' darnic și d' ou inimă bună, totuș dila o vrieme țî se punie pr' inimă și-ț vinie d'ș scapă și vorbie fiecum, iț treoie gura pr' dinaintea — Dumneșen mă iertoe — d'ș-ți vinie să dai dracului și milă și miluit.

„Măi dă și tu din mână, nu-mi tot vini pr' cap, că nioi la minie nu-i izvor“, dzisă odată cătră biata v'eduvă cumnatu-so oând îi vini s'o miluiasoă iară ou oieva cum adieo-l aflase în nieșoe pâncuri posomoritee.

„Dar undge să mă duc și ote să mă mai fac s'era ca d' minie, învață-mă că teo-ascult!“

— Fătœ vrăjitorie, îi dzisă cumnatu-so cam din glumă, cam din loatoea!

— Dar cum să mă fac vrăjitorie, oă nu-s haluită ca vrăjitoriele d' s'intoale miluitœ?

— Ei, dar tu credz că vrăjitoriele is haluitœ d' miluitœ? Alea-ș bat capu cum pot trăi mai ușor, nu ca toine ș-șoiepte să-ți picie mură'n gura gata.

— Nu fie grăit! Dar n'ai v'edzut tu măi anțerț pr' Pisone în prăvălie la Rusalie cum o sentura miluitœle, cum întorcia ochii pr' dos, apoi îi ținia stălp la oieră, cum vorbia ou morții și când îi puniau muierile crițari și libre pr' piept, cum lie spunia d' binie la fiecare ce-o dat d' pomână morților lor, le spunia la unii că s-

în rai, la alții că-s la muncă, — altuia că are să muncescă 100 d'ani pentru cio dră-cuit pr' muma-sa și că nu se scapă d' muncă până nu-i faoie popa 20 d' liturghii, altu o'o blăstămat pr' popa și trebuie să-i oitœscă cinci molitve de iertăciune și 5 sârindare în 5 ani și mie m'o spus că bietu Ion ala meu — fratoito — n'are turtoităle d' preste an. Nu dzeu nu! că nioi noi n'am avut oie mănœa după mórtoea lui, și n'am avut să-i dăm de pomână...

— Ian taci ou fianca tă, nu mă ameti cu flicătoiturile tăle! Pôtoie că tu credz că miluitœle i-or spus iei narodziile alea; Muierœ, muierœ! oredge tôtee flanzurile. Ian ascultă-mă tu ce-ți spun eu: fătœ vrăjitorie, și vi vidgea o'o să trăiesoi ca și-o dómna! Acuș is Rusalie aprôpe, oând 'or juca Caluceni în joel marie, dutœ tœe uită la iei, și oând o fi mai multă gianie, fătœ că ai cădzut pr' spatœe în mijlocu prăvăliei, fătœie oliecnită cum ai v'edzut pr' Pisone făcând. Io m'oi căuta să me apropii de toinie, tœe-vi striga, tœe-oi sou-tura se tœe pomenieso dar tu toie fă oă bulguesoi ou morți și vi vidgea o'or vini și la toinie muierœ ca la Pisone. Că oie ș-o

dat făcare d' pomână, oried oă vi șoi, o'ai fost prila tôteie pomênile de oând o murit fratoi-mio!

— Aia oi soi, dăr nu șoiau nioi o bôbă de desoântoieo, apoi șoii oă prila vrăjitorie vinie gianie d' să lie desoântoie, ce-oi faoie atuncia?

— Mare lucru! Dăr care vrăjitorie o șoia la înoieput. Toatoie or furat oăta desoântoieo de la una, de la alta, că îi fi audzit, oă desoântoieo furat îi ou liac. Așă vi fătœie și tu. Ceri pr'un v'ătrai căta jăghiu, pui tãmănie pr' iei, iți faoi cruoie și începi cam așă: Amin, amin, desoântoieo maichii Vineri, pliecat-o lupu pr' cărare ou cōda 'ntr' picioare, pr' patru picioare, apoi bolborosesœ mereuț fiecœ-ți pică 'n cap, șoi cum fac tôteie vrăjitoriele minoinœe mai cașoi, mai faoi cruoie și așă...

Biata v'eduvă să gândgi, să socotoi pân agiunșă a otări că dzeu e mai ciinstit a celui, decă a cerșii și-s propusă să se facă vrăjitorie.

La Rusalie vin Căluoenii. Stauca nōstră — o'asă o chieimă — după iei, și giucă ou iei, la cruoia drumurilor și undgie erau poftoiti, faoia adgecătœe oie nu fac muierœ

responsă lămuritor și alungarea acelor ușieri, deputatul Wolf s'a exprimat: „Responsă vrău, responsă hotărât; oăci decă lucrul este adevărat, apoi asta este o miserabilă mișelie (erbärmliche Schufterei!) Cățiva deputați poloni se apropiară de Wolf dîcîndu-i: „Mă rog, lasă-te de oăcări!“ Wolf răspunse: „Asta nu e oăcară. Decă aserțiunea (despre polițiști) e adevărată, atunci e mișelie. Eaoă ceea ce susțin!“ Astfel presintă întemplantarea chiar foia a cărei redactor-șef este Wolf. Alte dîre spun că acesta ar fi dîc: „mișelie polonă!“

Contele Badeni a creșut de ouviință să provoce la duel pe Wolf, comunicînd mai tîtău cele petrecute M. Sale și cerînd permisiune pentru duel, dîndu-și totdeodată și demisiunea pe care însă monarhul n'a primit-o.

Ca secundanți a avut pe comandantul general al trupelor din Viena, contele Uexküll și pe un colonel al statului major, pe semne amîndoi la porunca împăratului.

Contele Badeni a fost atins îndată la prima descărcare de pistole: glonțul îi intră în partea de jos a brațului, oprindu-se sus aprîpe de umăr. Rana, deși destul de mare, nu e gravă; glonțul a fost scos imediat după ce contele Badeni a sosit acasă. Nici nu zace în pat, umblă cu mîna legată în oadaie, lucrînd cu referenții săi. Peste 4—5 zile se crede, va putea eși pe afară.

Ministrul-președinte primesce acum, firește, din tabăra majorității parlamentare, dela persoane și cluburi manifestațiuni de simpatie. Și Majestatea i-a arătat prin depeșă simpatia sa.

Cu toate aceste mulți, chiar și dintre amicii politici ai contelui Badeni, desaproabă că dînsul s'a duelat cu un bătîș prea bine cunoscut.

Impăratul german.

Intr'un articol cu titlul acesta „Kronstädter Zeitung“ din loc vorbind de toastul dela Budapesta al împăratului Wilhelm scrie într'altele:

„In lăgînu împăratului Wilhelm II a fost pus un dar fatal. Despre această aprîpe totă lumea e de acord. Darul acesta este: modul vioiu și avîntat de a vorbi, răpit de o dispoziție momentană și lesne de emoționat a spiritului său. Ori de câte ori s'a folosit de acest dar, numai arare ori a avut împăratul noroc. Acesta s'ar putea dovedi în mai toate vorbirile lui mai importante.“

„Printre aceste poticniri ale facultății sale retorice trebuie să socotim, din punctul nostru de vedere german, și cea mai mare parte a toastului, pe care împăratul Wilhelm l'a pronunțat Marța trecută, la prîndul de gală din Buda. In deosebi în noi Sașii trebuie să înghete ori-ce simțămînt cordial pentru purtătorul coronei împărătesce germane. Cu cea mai adîncă amă-

raoieune în suflet înregistrăm lovitura în față, pe care a aplicat-o monarhul Germaniei nu numai nouă, Nemților din Transilvania și Ungaria, ci și tuturor acelor Nemți din imperiu, cărora nu le este indiferentă sîrtea conaționalilor lor.“

Turburări în Croația.

Dilele acestea au erupt nise turburări în cercul Pisarovina din Croația. Turburările sunt de caracter curat politic și dovedesc amărăciunea, de care e stăpînită populațiunea din Croația față de Maghiari.

Se dîce, că motiv la isocarea acestor turburări a dat-o soirea, ce se răspîndise printre populațiunea sîrbă din acel cerc, că adevărat pe bisericile lor vor fi arborate stîndarde unguresci. Soirea această a esacerbat grozav populațiunea sîrbă, care și așa în urma vexațiunilor, la cari sunt espuși Sîrbii din Ungaria, era destul de inverșunată în contra Ungurilor.

In acest timp se aflau în cercul Pisarovina trei funcționari în afaceri oficioase anume: directorul cărților fundare Cvijanovic, judele de cerc Brozovic și inginerul Djukovic. Poporul sîrb atribuie acestora intențiunea, de-a arbora stîndarde unguresci pe bisericile lor. Inverșunat sări asupra lor bătîndu-i grozav cu furci de fier. Au intervenit gendarmii. Aceștia însă în comuna Perna au fost întemplat și împușcați. Sergentul a dat ordin gendarmilor să împușce asupra poporului. O femeie a fost omorîtă, er doi omeni greu răniți. S'au adus miliția prin toate comunele din cerc.

O telegramă oficioasă din Agram prezintă lucrul astfel: Popolațiunea de timp mai îndelungat era peste măsură agitată; în 18 l. c. mai mulți omeni din Carlovăț a sosit în Sieniczak și aceștia au agitat poporul în contra stîndardelor unguresci. Agitațiunea a crescut din moment în moment și la urmă a erupt într'o formală răscoală. S'au tras clopotele într'o dungă și s'au adunat și vre-o 2000 omeni înaintea bisericii. Din nenorocire tocmai atunci sosise acolo o comisie (ai căreia membri au fost cei trei amintîți mai sus); mulțimea a năvălit asupra membrilor din comisie, bătîndu-i și omorîndu-i, er cadavrele lor mutilându-le în mod îngrozitor. Apoi au jăfuit cadavrele, luînd banii și obiectele de valoare, ce le-au aflat în haine, er cadavrele le-au lăsat înaintea bisericii Preotul Nikolici, despre care poporul bănuia că este una cu cei omorîți, numai cu mare greu a putut scăpa, fugînd printr'o ferăstră. Mulțimea nu s'a împrăștiat, pînă n'au sosit două companii de ostași. Judele de instrucție Dr. Kondici și procurorul de stat Tarabachia au arestat pînă acum 30 de omeni.

O altă telegramă mai nouă, datată tot din Agram, spune, că guvernul a publicat stare de asediu în 12 cercuri pen-

tru orima răsvrătirei, omorului, jefuirei, tăciunării și distrugerea proprietății străine. Cele două-spre-dece cercuri puse în stare de asediu se află în comitatele Lika-Kobava (3 cercuri), Modrus-Fiume (3 cercuri) și comitatul Agram (6 cercuri).

Guvernul a provocat prin ordinațiuni pe autorități, ca starea de asediu s'o aducă la cunoștința publică prin publicarea cu tobe, cu trîmbițe și prin inserarea în dîarele locale; tot-odată autoritățile au fost provocate să facă cunoscut publicului, ca fiă-care să se ferescă de grupările rebelice și de participarea la astfel de grupări; mai departe ca fiă-care să se supună necondiționat dispozițiunilor autorităților, căci altfel pe baza stărei de asediu va fi pedepsit cu moarte.

E de observat, că Ungurii bănuiesc ca autori ai întregii agitațiuni pe Sîrbii naționalști din Ungaria. Ei cred, că conducătorii de-ai Sîrbilor radicali dela Carlovăț au mers în Croația pentru a agita poporul sîrbesc de acolo. Acesta bag sîmă o conchid și din împrejurarea, că poporul răsvrîtit înjura nu numai stîndardele unguresci, ci și pe cei ce atentăză la independența bisericii sîrbesci va să dîcă pe Unguri.

Cumcă Ungurii consideră situațiunea ca foarte critică, se poate vedea și din împrejurarea, că fișpanul dela Carlovăț, din occidental acestor turburări, a dat ordin, ca în acel oraș să fie oprite de-ocamdată atât tîrgurile de țară, cât și cele de săptămîndă. Acesta pentru cuvîntul, că tîrgurile erau cercetate mai vîrtos de populațiunea din cercurile răsvrătite. Tîrgurile li-ar fi dat deocă ocași de-a propaga agitațiunea.

Același fișpan dela Carlovăț printr'o altă ordinațiune a provocat pe toți acei locuitori, cari au pistole, puști revolvere, săbii și alte arme, fără de-a avea însă și licență pentru a-și ține arme, ca în timp de trei zile să depună armele la primărie, fiind amenințați în cas contrar cu pedepse.

Toate telegramele spun, că populațiunea sîrbescă e foarte agitată din cauza vătămării autonomiei lor bisericesci.

SCRIRILE DILEI.

— 15 (27) Septemvire.

Suveranii români în Viena. Cestim în „N. fr. Presse“: Regele Carol și Regina Elisabeta a României sosesc Duminecă în 26 c. sîra din München aici și vor descăleca în „Hotel Imperial“ pînă la 28 l. c. vor petrece în Viena. In 27 Regele Carol va asista la representația dela curte. La dorința reginei Elisabeta se va da în această sîra „Nunta lui Figaro“. In 28 l. c. Regele Carol pleacă cu regina la Budapesta, ca să întorocă împăratului visita de acum un an.

Comunitatea de avere din Caransebeș și-a ținut adunarea generală de tîmă în 23 Sept. n. c. sub presiul d-nului Ilie Curescu, fiind de față și comisarul guvernial, fișpanul Iakabffy. S'au prelininat pentru administrația pădurilor ce venite 118,502 fl. și ca spese 99,537 fl., er pentru administrația fondului caselor 2730 fl. spese. Alt obiect mai de interes a fost propunerea comitetului, de-a se însăroina un ampoi al comunității de avere cu studiarea arangiamenului unor școle de industriă de lemne. Ansă la această propunere — dîce „Foia Diecesană“ — a dat camera comercială din Timișoara, care voinde să înființeze în Caransebeș o școală de industriă de lemne, a cerut ajutorul Comunității. Comitetul Comunității înainte de-a se exprima în cauză a făcut adunării propunerea, de care e vorba și care s'a primit unanim, ca și toate celelalte obiecte puse la ordinea dîlei.

Impăratul Wilhelm pentru sîracii din Budapesta. Impăratul Germaniei a trimis, prin consulatul german din capitala ungară, 4000 mărci primarului din Budapesta pentru a-i împărți între sîraci.

Nouă școle medii unguresci. Cu începutul anului școlar present au fost deschise mai multe școle medii de stat; așa a fost deschisă clasa primă gimnasială a noului gimnasiu unguresc de stat din Timișoara și a celui din Deș, precum și prima clasă a școlei reale inferioare din Ungvár. — Va să dîcă nonele școle se înființază tot prin ținuturi locuite de Nemaghiari!

Concurs la stațiunii învățătoresci. Sub titlul acesta cestim în „Unirea“ din Blăși: Cu terminul de 30 Septemvire s'a esoris concurs: 1) La staț. docent. din Berchis în protopopiatul Turzii cu emol.: 240 fl. din repartiziție și 60 fl. subsidiu dela stat. 2) La staț. docent. din Visnia în protopopiatul Cătinei cu emol.: 130 fl. din repartiziție, 80 metrete oucuruz = 72 fl., 50 fl. din oassa bisericii, 130 funți lard = 20 fl., 2 grădini = 12 fl., interese după obligațiunul de regal 6 fl. 75 cr., dela preotul local 3 fl. 25 cr. Pentru stipendiile, pentru dobîndirea cărora Preaveneratul Consistor metropolitan a publicat în ăst an concurs, — au fost 89 toate la oală — au incurs numai 169 suplici. Aci s'ar potrivi mai bine: „Secerîșul este puțin, eră secerătorii sunt mulți“.

Dr. Lenkei osîndit. Renumitul hotărînt internațional de tablouri, Dr. Lenkei, a fost osîndit în 24 l. c. de tribunalul din Viena la doi ani închisore și espulsat pe viață din Austria. Osînditul a înaintat recurs.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**

Redactor responsabil: **Gregoriu Maior.**

sănetose și prin asta atrasă încă dî toimpuri privirea lumii așa că lumea înocîpă a vorbi că „Stanca nu-i cu toatele apile“. Dîr când o vîdzură în prăvăliă în jocul mare lungită prîșle ou ochii stîlpiți și o audzîră bulguind ou mortii și că cumnatu iei în taină se trudește s'o desceptoie, audzai muerile dzicînd: „am vîdzut, că n'o să-i fie de binie, sîraca or haluit-o miluit-cele, ian hai să ne spună oie vedge dîspră mortii noștri“.

Și Stanca spunea tot ce șoia și cum șoia mai binie așa că toate muerile să mirau și să cruceșan de spuseli iei. „Că dzeu așa de binie vedge tot, tot m'o spus oie godge am dat dî pomănă. Nici n'am mai vîdzut așa vrăjitorie bună, un miel am minit mamă dî pomănă și și aia o vîdzut.“

Atăta o mei trebuit și lumea o ocolă dî erau la ea ca 'n tîrg cu întrebatoe, ou bani și prî fiecare-l indetuliă și îi spunea ce i-o dat mortului dî pomănă. Mai binie spunea dî mortii alor omeni cari or dat toate dî pomănă copiilor iei. Alora dîcea Stanca — nu le lipseșo, decăt sălindare în biserică.

Când fu la chiugiă, Stanca noastră ostensis d'atâtea prorocii și dzisă că nu sî

mai vedge prî lumea aialaltă, dar care mai are voină să le spună, să-i aducă soasă o tîlă a mortului ca s'o pună prîste noptoe sub căpătâni, și mînie li-o spunie ce-o vîdzut. Când dgedge să sî șoole, nu putî pînă nu o rîdgară neșce vecine a iei, carie o și dusă pînă acasă dî subsisiori.

După oie agiunsă acasă și-s numără vinitu, sî bucură vîdzînd, că are destul de trai ou casa și glîta iei pr'o lună. D'aci nainto nu treou dî de la Dumnedzeu sî nu-i vină când unu când altu ca să-i dge în semn ori să-i întorocă, să-i facă apa dî dureri etc. Er regulat în totă săptămîna de 2 ori făvia oinștele albe, dî 2 ori oinștele negre pentru cari, afară dî pui ori poică, fîmîă, uut, linguri pară, 9 bani ș. a., șoindu-o muerile că-i sîracă, îi mai aduceau una oăta pîsulie, alta oătia crâmpei, laptoe și alteo liegumi, așa încât în scurtă vrieme sî scăpă de toate nevoile și oările.

Destul că se zgodgi, că la toți cărora li-o descîntat în dîna când a cădzut, li-o fost binie și prî asta i-o mers viesta în tot mîncatu nostru, ba și prîst hotar; și nu ieră bietiăg care sî nu vină la vrăjitoria Stanca să-i descîntoe.

Viesta Stanchii se lății ou fulgeru și ia vingiecă și oinș și bîtrîn și orb și șohiop; așa după vr'o 2 ani se 'ntemplantă că cumnatu iei — omul al bogat — s'o 'niecat ou os. Chiemat-o doctori, adue-o vrăjitori din lumie din țară, dar toate înzădar, osu nu l-or putut scîtoe din girolian.

„Chiamă prî noru-ta — îi dzioeau muerile — că dzeu dî iestă scîtoe prîstă ia și vi vigiă că de loc îi trecie“.

Dar putoia el Dîmnie să chieме prî noru-să când soia că el a învîtat-o să se facă vrăjitoarie ca să se scapie dî ia? Se 'ntelegie că d'asta nu soia nici mueria lui, și d'ia și ia stăruia una ca s'o chieме și s'o chieме.

„Chiemat-o, dzisă omul, gîngînd în iel, că oinș șoie pîtoie o măi fi furat vr'un descîntoe dî la vrăjitorie și ala scie și iel că-i ou liao.“

Stanca noastră nici o'asocîptă s'o chieме de 2 ori, oi veni îndată, dar spusă cumnatului la uriechiă în pat, că ia dzeu nu soie mai mult decăt o 'nvîtat-o iel.

„Nu facie nimio, descîntă tot ce soi“, dzisă biatiăg.

— Aduocîți oăta jîghiu pr'un vîtra și puneti oăta tîmănie“, porunci ia. Iș făcu cruceo, luă vîtraul în mînă, ocoli prîstă cumnatu-so ou iel, oăsoă odată țapî și înocîpî tarie: „Amin, amin descîntoeou măichii Marți (că era Marți) pliecat-o lupu prî calie prî căraria, ou oăda întră piciorie, prî patru piciorie“, apoi înocîpî a trondorosî și altoie vorbe oie-i pica 'n mintce.

— O! ho! ho-ho, înocîpî a ridgie în olocotoie cumnatu-so bitoieag ou iera, pentru că n'audzîsă altoie vorbie decăt carie o învîtat-o iel: dar ou risu ăsta carie ieră dî la baierile inimii, îi țisni și osu din gușă și așa sî scăpă de morțoia.

— No! ai vîdzut că n'am mințit, — dziseră atunci muerișu ce sta ou gurile oăscatoie prin sobă (odaia).

— „Vîdzut dzeu vîdzut ce n'ăș mai fi credzut“.

Maidan, în Iulie 1897.

(„Familia“)

Liuba-Iana

Cursul la bursa din Viena.

Din 25 Septembrie 1897.

Table with 2 columns: Item (e.g., Renta ung. de aur 4%, Impr. cail. fer. ung. in aur 4 1/2%) and Price.

Cursul pieței Brașov.

Din 27 Septembrie 1897.

Table with 3 columns: Item (e.g., Banonota rom. Cump., Argint ron an. Cump.), Buy Price, Sell Price.

Nr. 6336-1897.

Publicațiune.

Din partea subscrișului Magistrat se aduce la cunoștință publică, că Joi în 7 Octombrie 1897 la 10 ore a. m. în sala comunității se va ține licitație pentru arândarea pășunii de iernă a oilor din hotarul Sighisórei pe anul 1897-98.

Vadiu este 50 fl., condițiunile se pot vedé în cancelaria Magistratului.

Sighisóra, 21 Sept 1897. 1378,2-2 Magistratul orașenesc.

ANUNCIURI

(insertiuni și reclame)

Sunt a se adresa subscrișei administrațiunii. In cazul publicării unui anunț mai mult de odată se face scădemânt, care crește cu cât publicare se face mai de multe-ori.

Administr. „Gazeta Trans.“

Numere singurateice din „Gazeta Transilvaniei“ a 5 cr. se potú cumpéra în librăria Nicolae Ciurcu și în tutungeria M. Gross.

ABONAMENTE LA „GAZETA TRANSILVANIEI“

Prețul abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria: Pe trei luni. 3 fl. — Pe șese luni. 6 fl. — Pe un an 12 fl. --

Pentru România și străinătate: Pe trei luni. 10 fr. Pe șese luni 20 fr. Pe un an 40 fr.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Pentru Austro-Ungaria: Pe an 2 fl. — Pe șese luni. 1 fl. — Pe trei luni 50 cr.

Pentru România și străinătate: Pe an 8 franci. Pe șese luni 4 franci. Pe trei luni 2 franci.

Abonamentele se fac mai ușor și mai repede prin mandate postale.

Domnii, cari se vor abona din nou, se binevoiescă a scrie adresa lămurit și a arăta și posta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei“.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiú 1897.

Main railway schedule table with multiple sections: Budapesta - Predeal, Copșa-mică - Sibiu - Avrig - Făgăraș, Mureș-Ludoș - Bistrița, Cucerdea - Oșorhei - Regh-săsesc, Ghiriș - Turda, Dej - Bistrița, Sibiu - Cisnădie, Clușiu - Zălau, Sighisóra - Odorhei-sécuesc, Alba-Iulia - Zlatna, Brașov - Zărnești, Timișóra - Rodna - Lippa, Brașov - Chezdi-Oșorhei.

Notă: Órele însemnate în stânga stațiunilor sunt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus. — Numerii înscadrați cu linii mai negre nsemnăză órele de noapte. — Semnul —> arată cu capul direcția, încătrău merge trenul.